

VIII kadencja

KANCELARIA SEJMU

Biuro Komisji Sejmowych

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

- **KOMISJI KULTURY
I ŚRODKÓW PRZEKAZU
(NR 108)
z dnia 28 lutego 2018 r.**

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Kultury i Środków Przekazu (nr 108)

28 lutego 2018 r.

Komisja Kultury i Środków Przekazu, obradująca pod przewodnictwem poseł **Elżbiety Kruk (PiS)**, przewodniczącej Komisji, przeprowadziła pierwsze czytanie i rozpatrzyła:

- poselski projekt uchwały w sprawie uczczenia wydarzeń Marca 1968 roku (druk nr 2254),
- poselski projekt uchwały w 50. rocznicę Marca'68 (druk nr 2309),
- poselski projekt uchwały w sprawie 50. rocznicy Marca'68 (druk nr 2310),
- poselski projekt uchwały w sprawie uczczenia 50. rocznicy demonstracji studenckich w marcu 1968 roku (druk nr 2311).

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Joanna Góral, Eliza Kalita** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych; **Katarzyna Abramowicz, Tomasz Czech** oraz **Piotr Podczaski** – legislatorzy z Biura Legislacyjnego.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Witam państwa.

Otwieram posiedzenie Komisji Kultury i Środków Przekazu.

Porządek dzienny posiedzenia obejmuje: pierwsze czytanie poselskiego projektu uchwały w sprawie uczczenia wydarzeń Marca 1968 roku (z druku nr 2254), pierwsze czytanie poselskiego projektu uchwały w 50. rocznicę Marca'68 (z druku nr 2309), pierwsze czytanie poselskiego projektu uchwały w sprawie 50. rocznicy Marca'68 (z druku nr 2310) i pierwsze czytanie poselskiego projektu uchwały w sprawie uczczenia 50. rocznicy demonstracji studenckich w marcu 1968 roku (z druku nr 2311).

Czy są uwagi do porządku?

Nie słyszę uwag, stwierdzam, że porządek dzienny został przyjęty.

Przypominam, że pierwsze czytanie – zgodnie z art. 39 ust. 1 regulaminu Sejmu – obejmuje uzasadnienie projektu przez wnioskodawcę, debatę w sprawie ogólnych zasad projektu oraz pytania posłów i odpowiedzi wnioskodawcy.

Przystępujemy do rozpatrzenia pkt 1. Bardzo proszę pana przewodniczącego, posła Krzysztofa Mieszkowskiego, o uzasadnienie projektu uchwały z druku nr 2254. Bardzo proszę, panie pośle.

Poseł Krzysztof Mieszkowski (N):

Dziękuję bardzo, pani przewodnicząca.

Szanowni państwo, przede mną leży pięć rozmaitych tekstów uchwał, które odnoszą się w jakiś sposób do Marca'68. Wydawało się nam (myślę tutaj o posłankach i posłach Nowoczesnej, ale przypuszczam, że to jest też refleksja, która towarzyszy wszystkim, którzy pochylają się nad dramatycznymi wydarzeniami roku 1968), że może warto by doprowadzić do takiej sytuacji, żeby spróbować wypracować jedną uchwałę, która byłaby uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, na podstawie tych wszystkich tekstów, które tutaj mamy.

Nie wiem, czy to jest możliwe, bardzo bym chciał, żeby tak się stało.

Rok 1968 i wydarzenia marcowe były jednym z najbardziej tragicznych w Polsce po 1945 r. Znowu gdzieś się ujawnił ten upiór antysemicki. Nagle okazało się, że znowu

mamy jakiegoś bardzo groźnego przeciwnika. Mówię o Polakach, którzy w studentach, intelektualistach, ludziach społeczności żydowskiej, zobaczyli swojego przeciwnika. Znowu okazało się, że mamy do czynienia z potwornym, rasistowskim, ksenofobicznym myśleniem.

Wydawało się, że po 1945 r. nie wydarzy się już nic tak skrajnego, co mogłoby dotknąć społeczność żydowską mieszkającą w Polsce (a myślę przede wszystkim o polskich Żydach) co będzie podważać sens jej istnienia w naszym kraju. Okazało się inaczej. Wcześniej – jak państwo wiedzą – odbył się pogrom kielecki, rzecz straszna, dramat o rozmiarze nie do objęcia. W ostatnich dniach pojawiła się znakomita książka Joanny Tokarskiej-Bakir, natomiast bardzo państwu polecam tekst wiersza Juliana Kornhauzera, który jest poświęcony pogromowi kieleckiemu.

Wracając do uchwały dotyczącej 50. rocznicy Marca'68 – chciałbym, żeby państwo pochylił się nad uchwałą Nowoczesnej. Ona jest dość ogólna. Zależało nam bardzo na tym, żeby spotkać się tutaj ze wszystkimi społecznościami politycznymi Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej. Wiem, że to jest bardzo trudne, że to jest prawie niemożliwe, ale mam nikłą nadzieję, że uda się taki wysiłek podjąć.

Chciałbym państwu przypomnieć rozmaite rzeczy, które towarzyszyły wydarzeniom 1968 r. Myślę tutaj przede wszystkim o tych 12 tys. ludzi wypędzonych z Polski. Już za kilka dni, w Teatrze Powszechnym odbędzie się premiera przedstawienia w reżyserii Michała Zadary, opartego na faktach, dokumentach, tekstach źródłowych, odwołująca się właśnie do wydarzeń marcowych. Tytuł tego przedstawienia brzmi „Sprawiedliwość”. Michał Zadara i artyści w Teatrze Powszechnym uznali, że to jest zbrodnia, której dokonano przeciwko ludzkości – tak ją definiuje ten już niemłody przecież reżyser.

My w Polsce, tak naprawdę, nie możemy sobie poradzić z antysemityzmem, którego siła i dramatyczna forma ujawniły się właśnie teraz. Prowadzę pismo, które nazywa się „Notatnik Teatralny”. My, w 2009 r. wydaliśmy numer poświęcony Marcowi'68, w którym umieściliśmy teksty: Jarosława Kamińskiego pt. „Czystka”, Artura Pałygi – dramatyczny tekst zatytułowany „Żyd” i Zyty Rudzkiej – tekst „Fastyga”, opowiadający o wyjeździe polskich Żydów za granicę.

Chciałbym, żeby państwo zaakceptowali tę naszą uchwałę, wnikliwie ją przeczytali, ale nie czuję jednoznacznej potrzeby, żeby ta uchwała przeszła. Chciałbym, żeby rezultatem tej naszej debaty była uchwała nas wszystkich – i o to apeluję.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo.

Otwieram dyskusję, bardzo proszę – pytania i odpowiedzi posłów. To znaczy, rozumiem to tak, przyjmuję tę sugestię... Ja, po prostu, zgodnie z regulaminem, żeby dobrze przeprowadzić pełne pierwsze czytanie, muszę zadać takie pytanie, ale rozumiem, że Komisja oczekuje tego, aby dyskusję przeprowadzić już po przedstawieniu wszystkich projektów, czy tak?

W takim razie, stwierdzam zakończenie pierwszego czytania projektu uchwały z druku nr 2254.

Przechodzimy do pkt 2 – bardzo proszę pana posła Stefana Niesiołowskiego o uzasadnienie projektu uchwały z druku nr 2309. Bardzo proszę, panie posle.

Posel Stefan Niesiołowski (PSL-UED) – spoza składu Komisji:

Ja bardzo krótko, dlatego, że rzeczywiście w tym trybie należy raczej przejść do uzasadnienia i podjęcia decyzji dotyczącej uchwalenia. Ta uchwała jest autorstwa wszystkich posłów podpisanych na początku (druk nr 2309) i zawiera ona wszystkie podstawowe elementy.

Nie chcę krytykować niektórych innych uchwał, ale zawierają one – delikatnie mówiąc – rażące błędy, np. „najszczelniej zasłonięta żelazna kurtyna...” w marcu? To nieprawda, najszczelniej zasłonięta była w czasach stalinowskich i tak dalej. I wiele innych, więc to już sobie daruję.

Ja nie będę tego tekstu omawiał, bo koledzy mają go przed sobą. Moim zdaniem, on się broni. A ponieważ on obejmuje wszystkie elementy nikogo nie urażając i – moim zdaniem – w dość rzeczowy sposób je przedstawia to ewentualnie ten tekst lub tekst drugi,

bardzo podobny projekt kompromisowy – jeden z tych dwóch tekstów proponowałbym przyjąć w całości albo jako podstawę dyskusji.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo, panie pośle.

Otwieram dyskusję, czy są pytania, opinie?

Nie widzę zgłoszeń, zamykam dyskusję. Stwierdzam zakończenie pierwszego czytania projektu uchwały z druku nr 2309.

Przechodzimy do pkt 3, bardzo proszę pana posła Rafała Grupińskiego o uzasadnienie projektu uchwały z druku nr 2310. Bardzo proszę, panie pośle.

Poseł Rafał Grupiński (PO) – spoza składu Komisji:

Dziękuję, pani przewodnicząca.

Projekt uchwały, który my zgłosiliśmy do łaski marszałkowskiej, może tym różni się od pozostałych, że w pewnym sensie oddaje proces wydarzeń w wymiarze linearnym, historycznym, jeśli chodzi o tamten czas, jednocześnie przywołując kwestię wplecenia w system represji, trwających wówczas już od roku – czyli, mniej więcej, od czerwca 1967 r. – tej bardzo przykrej i kończącej się fatalnym exodusem nagonki antysemickiej.

Wydaje się, że powinniśmy przyjąć któryś z projektów. Nie broniąc jakoś wyjątkowo naszego projektu uchwały (uznając oczywiście, że on jest bardzo dobry i oddaje wszystko, co jest istotne dla przypomnienia tego) chciałbym zwrócić uwagę szczególnie na ostatni akapit, który odnosi się do obecnej sytuacji. Byłaby więc propozycja taka, żeby – jeślibyśmy przygotowali jakiś kompromisowy projekt według tego, co zaproponował pan poseł Stefan Niesiołowski (co znalazło się w prezydialnym projekcie) – ten ostatni akapit uwzględnić: „Jednocześnie Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, pamiętając o dramatycznych losach Żydów polskich, w tym także o czystkach z roku 1968, wyraża w ich rocznicę zdecydowany sprzeciw wobec jakichkolwiek objawów antysemityzmu pod jakąkolwiek postacią”.

Chodzi o to, żeby ten odnośnik do współczesności w 50-lecie tych dramatycznych wydarzeń także znalazł tu swoje odbicie.

Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo.

Otwieram dyskusję – czy są pytania, uwagi?

Nie widzę zgłoszeń, zamykam dyskusję.

Stwierdzam zakończenie pierwszego czytania projektu z druku nr 2310.

Przechodzimy do pkt 4. Bardzo proszę pana przewodniczącego Piotra Babinetza o uzasadnienie projektu uchwały z druku nr 2311.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękuję bardzo.

Może nie tyle przedstawię sam projekt, bo tutaj mamy już tych projektów kilka i dyskusja już się rozpoczęła, ile myślę, że trzeba wspomnieć, że uważamy za istotne, aby w projekcie uchwały, który wyjdzie z Komisji Kultury i Środków Przekazu i, miejmy nadzieję, będzie przyjęty przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, zaznaczyć wyraźnie znaczenie protestów studenckich – protestów polskiej młodzieży z wyraźnym udziałem robotników – przeciwko komunistycznej władzy, cenzurze i łamaniu wolności, a można powiedzieć, że tym samym protestu, który – w dalekosiężnym zamyśle – dotyczył też kwestii niepodległości Polski.

Ponadto, trzeba też pamiętać o tym (nawiązując do wypowiedzi przedmówców, czy niejako polemizując), że Polska znajdowała się wtedy jednak pod okupacją sowiecką, choć może w znacznie łagodniejszej formie niż do połowy lat 50. I, że to władze komunistyczne organizowały wcześniej pogrom kielecki, i też władze komunistyczne (agentura sowiecka rządząca Polską) organizowały nagonkę antysemicką i wypędzenie ludności pochodzenia żydowskiego z ziem polskich.

A jeżeli chodzi o Polaków, czy polskie władze, to pamiętajmy, że wówczas jedyną legalną władzą Rzeczypospolitej, był rząd polski na uchodźstwie oraz prezydent Polski na uchodźstwie.

Natomiast, ponieważ uważamy także za istotne, aby ta uchwała wspominała o tym, że w istocie komuniści zaatakowali, czy – jak można powiedzieć – „uwięzili” Adama Mickiewicza poprzez zdjęcie „Dziadów” ze sceny Teatru Narodowego, jesteśmy jak najbardziej otwarci na prace nad wyłonieniem wspólnego projektu uchwały. Nie jesteśmy ściśle przywiązani do zapisów naszego projektu.

Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo.

Otwieram dyskusję... rozumiem, że dyskusja, którą przeprowadzimy, będzie łączna.

Czy są uwagi i pytania posłów?

Bardzo proszę, pan poseł Niesiołowski.

Poseł Stefan Niesiołowski (PSL-UED) – spoza składu Komisji:

Pytanie do pana posła Babinetza – ta uchwała i język – to, co pan teraz powiedział, jest nieco łagodniej sformułowane – jest nie do przyjęcia. Pomijam błędy, np. nie bardzo wiem, jacy młodzi robotnicy brali udział w wydarzeniach marcowych, o kogo konkretnie chodzi? A Kościół w tej sprawie zupełnie milczał. Była wprawdzie interpelacja koła „Znak”, ale to było świeckie koło i w żadnym wypadku to nie może uchodzić za stanowisko Kościoła. Kościół w marcu generalnie nie zapisał pięknego rozdziału – przeciwnie, był raczej w tej sprawie bierny.

Odnosnie do innych kwestii, to one wszystkie, panie pośle – i o antysemitkiej kampanii, i o obłudzie władz komunistycznych – zostały wymienione w poprzednich uchwałach. Dlatego ta wspólna synteza jest raczej kwestią dobrej woli, bo te uchwały są merytorycznie podobne, z pewnym wyjątkiem.

Nie bardzo rozumiem też te słowa, pan wprowadził zapis „obłuda komunistycznych haseł o kosmopolityzmie”. To właściwie...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo bym prosiła, panie pośle, o tę uwagę wtedy, kiedy będziemy rozpatrywali konkretną treść...

Poseł Stefan Niesiołowski (PSL-UED) – spoza składu Komisji:

Nie rozpatrujemy?

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Teraz nie rozpatrujemy, teraz jest jeszcze pierwsze czytanie.

Poseł Stefan Niesiołowski (PSL-UED) – spoza składu Komisji:

To przepraszam.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Teraz jeszcze ogólnie, dziękuję bardzo.

Czy są jeszcze pytania?

Bardzo proszę, pan poseł Michał Kamiński.

Poseł Michał Kamiński (PSL-UED):

Pani przewodnicząca, Wysoka Komisjo, nie szukajmy tutaj rzeczy, które nas dzielą, bo tutaj – moim zdaniem – naprawdę więcej rzeczy nas łączy. Na podstawie przebiegu tej dyskusji, ja zakładam przede wszystkim wolę większości (bo taka jest prawda, że większość jest bardzo konkretna – i w tej Komisji, i w tym Sejmie) do tego, żebyśmy zbudowali kompromisowy projekt uchwały w tej sprawie, co z dużą radością przyjmuję.

I coś, co będzie bardzo ważne. Sami państwo wiedzą o tym (ja już nie muszę rozwijać tego wątku), że wspólne stanowisko rządu, wszystkich formacji opozycyjnych i partii rządzącej w tej sprawie będzie niezwykle pozytywnym sygnałem dla Polski – i tam, gdzie powinno być odczytane, mam nadzieję, że będzie pozytywnie odczytane. Dlatego ja deklaruje, jako jeden z autorów podpisanych pod jednym z projektów, w imieniu

naszego klubu, absolutną wolę do tego, żebyśmy w tej sprawie wypracowali stanowisko kompromisowe.

Pani przewodnicząca, odnośnie do tego, co mam tutaj przed sobą z napisem „próba kompromisu – wersja prezydialna” – ja, w naszym imieniu, mogę zadeklarować, że absolutnie możemy pod tym się podpisać. I wydaje mi się, że im mniej będziemy o tym dyskutować i im szybciej to przygotowujemy jako wspólne stanowisko, tym lepiej dla Polski.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo.

Bardzo proszę, pan poseł Bogusław Sonik.

Poseł Bogusław Sonik (PO):

Ja tylko chciałbym zapytać, kto i w jakiej formie będzie prezentować projekt w wersji prezydialnej?

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Panie pośle, nie ma takiego projektu, to jest propozycja, o której wiemy, że istnieje i jakoś spróbujemy z niej skorzystać. Wiemy, że była próba...

Poseł Bogusław Sonik (PO):

Można ją wnieść w formie poprawki...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Będziemy przecież normalnie pracować nad tekstem...

Poseł Bogusław Sonik (PO):

Dziękuję.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Przecież to jest rzecz oczywista, może nie wszyscy wiedzą, że była próba wypracowania wspólnego projektu. Nie wszystkie kluby na ten wspólny projekt się zgodziły. Mam nadzieję, że nam uda się tu jakoś wspólny projekt wypracować.

Bardzo proszę, pan poseł Rafał Grupański.

Poseł Rafał Grupański (PO) – spoza składu Komisji:

Chciałbym poprzeć głos pana posła Kamińskiego, dlatego, że rzeczywiście ten projekt kompromisowy składa się i z tekstu marszałka Terleckiego, i z fragmentów naszych projektów, również z tego, co przygotował Stefan Niesiołowski (a przypomnę, że w poprzednich kadencjach pan poseł Stefan Niesiołowski był głównym redaktorem, we współpracy z państwem jako opozycją, wielu naszych historycznych uchwał, tak zwanych prezydialnych), całkiem niezłe w poprzednich kadencjach to nam wszystkim wychodziło ponad podziałami.

Wydaje się, że gdyby każdy z nas (mówię o klubach) przyjął pewne ograniczenia odnośnie do intencji, które chcielibyśmy wyrazić, można by do takiej uchwały się przychylić i ją, po prostu, zaakceptować, oczywiście, jeżeli będzie zgoda większości. Jak mówię, podstawą była m.in. uchwała zgłoszona przez marszałka Terleckiego.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo.

Bardzo proszę, pan przewodniczący Krzysztof Mieszkowski.

Poseł Krzysztof Mieszkowski (N):

Absolutnie przychylam się do państwa sugestii i opinii. Uchwała kompromisowa (jeśli można ją tak roboczo nazwać) jest najlepszym wyjściem w tej sytuacji. Mam nadzieję, że uda się nam nad tą uchwałą popracować i dojdziemy do porozumienia.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czy są jeszcze inne pytania i inne głosy?

Jeśli nie ma to zamykam dyskusję.

Stwierdzam zakończenie pierwszego czytania projektu uchwały z druku nr 2311 i proponuję przystąpienie do rozpatrzenia projektów uchwał.

Proponuję, aby – zgodnie z art. 40 ust. 4 regulaminu Sejmu – Komisja podjęła uchwałę o wspólnym rozpatrzeniu projektów uchwał i przedstawiła wspólne sprawozdanie. Czy jest sprzeciw? Na razie kierunkowo podejmujemy taką decyzję.

Sprzeciwu nie słyszę, Komisja postanowiła procedować wspólnie te projekty, zgodnie z art. 40 ust. 4 regulaminu Sejmu.

Teraz pozostaje nam wybrać projekt wiodący. Ja zaproponuję, aby to był projekt z druku nr 2311. Czy jest sprzeciw?

Jako wiodący musimy wybrać któryś z projektów, nad którym będziemy pracować, nie jako ostateczną redakcję, tylko jeden z projektów, zgodnie z regulaminem.

Poddaję pod głosowanie ten wniosek formalny. Kto jest za przyjęciem jako wiodącego projektu uchwały z druku nr 2311? Ja już prowadzę głosowanie...

Poseł Stefan Niesiołowski (PSL-UED) – spoza składu Komisji:

To jest najgorszy projekt, PiS-owski.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Kto jest przeciw?

Kto się wstrzymał?

Bardzo proszę o podanie wyników.

Sekretarz Komisji Eliza Kalita:

14 – za, przeciw 11.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Stwierdzam, że Komisja wybrała jako wiodący projekt z druku nr 2311, przystąpimy więc do rozpatrywania projektu.

Czy są uwagi do tytułu?

Bardzo proszę, Biuro Legislacyjne.

Legislator w Biurze Legislacyjnym Kancelarii Sejmu Katarzyna Abramowicz:

Szanowni państwo, w tytule proponujemy, aby jego końcówka brzmiała „z marca 1968 roku”, ponieważ odnosi się do demonstracji.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Przepraszam bardzo, chwileczkę. Najpierw Biuro Legislacyjne, a potem oczywiście państwo, po kolei.

Dobrze, ale teraz Biuro Legislacyjne.

Przepraszam, bo nie dosłyszałam – bardzo proszę.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Proponujemy, aby końcówka tytułu brzmiała „z marca 1968 roku”, ponieważ ta data dotyczy demonstracji a nie odnosi się do rocznicy.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Tak, dobrze.

Proszę państwa, jeśli nie ma sprzeciwu... to nie jest konieczna poprawka, prawda?

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Tylko językowa.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dobrze, pani przewodnicząca... na razie tytuł.

Czy do tytułu są uwagi? Zanim podejmiemy kwestie formalne... czy są uwagi do tytułu, bo zaczęliśmy rozpatrywać tytuł.

Bardzo proszę, pan poseł Rafał Grupiński.

Poseł Rafał Grupiński (PO) – spoza składu Komisji:

Pani przewodnicząca, niestety, ten projekt uchwały ogranicza się wyłącznie do kwestii 50. rocznicy demonstracji studenckich, bo tak jest ta uchwała nazwana. Natomiast nasze propozycje (nie tylko Platformy Obywatelskiej) odnoszą się do 50. rocznicy Marca'68, bo w tym także zawierają się prześladowania mniejszości żydowskiej i kwestia nagonki antysemitkiej a nie tylko kwestia demonstracji studenckich. I ta nazwa powinna być

przyjęta przez Wysoką Komisję, bo nie tylko o demonstracjach studenckich mówimy, tym bardziej, że efektem demonstracji studenckich było wykorzystanie nagonki antysemitycznej przeciwko studenckim organizatorom tych protestów, więc nie wolno tego rozdzielać.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Panie przewodniczący, chciałabym zwrócić uwagę na to, że tożsamy tytuł ma uchwała, która jest wynikiem wspólnej pracy części klubów.

Bardzo proszę, pani przewodnicząca Śledzińska-Katarasińska.

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Ja najmocniej przepraszam, bo rzeczywiście, pani przewodnicząca miała prawo tak zrobić, bo była uwaga merytoryczna, ale ja prosiłam o głos w kwestii formalnej – ja poproszę, w imieniu posłów podpisanych pod trzema innymi projektami, o pięć minut przerwy.

Proszę nas zrozumieć, pani poseł – wiedząc, że państwa jest więcej w tej Komisji – dość bezceremonialnie zgłosiła propozycję własnego klubu. My musimy się zastanowić, co mamy zrobić w tej sytuacji. Pani w tej chwili mówi o tożsamym tytule propozycji nazwanej kompromisową, ale pani tej propozycji nie wzięła pod uwagę. Proszę więc o...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Ja nie mogłam wziąć tej propozycji pod uwagę, pani przewodnicząca, bo ona nie istnieje w tej chwili...

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

To można było wziąć każdą inną...

Poseł Joanna Scheuring-Wielgus (N):

To dlaczego pani do niej się odwołuje, pani przewodnicząca?

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Poproszę o pięć minut przerwy – i proszę to uszanować.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Pani przewodnicząca, przecież pani doskonale wie, że w tej chwili dokonaliśmy formalnego wyboru, nie zdecydowaliśmy o treści, zdecydowaliśmy o wyborze konkretnego projektu, który jest projektem wiodącym.

Przypominam państwu, że sami zwracaliście uwagę na to, że im mniej debaty tym lepiej, szczególnie takiej, która do niczego nie doprowadzi. Ja bym jednak zaproponowała, żebyśmy prowadzili debatę nad tekstem uchwały, którą wspólnie przyjmiemy lub nie.

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Myślę jednak, że te pięć minut nam się należy. Jeszcze nowy regulamin, nad którym głosowaliśmy dzisiaj, nie wszedł w życie.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

A co to ma dorzeczy?

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Proszę o te pięć minut.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę, pięć minut przerwy.

[Po przerwie]

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Kończę przerwę.

Bardzo proszę, pani przewodnicząca Śledzińska-Katarasińska.

Poseł Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Pani przewodnicząca, panie i panowie posłowie, wyjątkowo jednomyślnie podczas tej pięciominutowej przerwy sformułowaliśmy swój pogląd. Otóż, wydawało się nam, że jeżeli są cztery projekty, które *de facto* mają ten sam cel (są w nich oczywiście inaczej rozłożone akcenty) to z reguły, w takiej wspólnej pracy, wybiera się taki projekt, który daje największe szanse na uzyskanie kompromisu. Jest tekst (bo to nie jest projekt), o którym pani

przewodnicząca słusznie powiedziała, że był próbą porozumienia się wszystkich klubów na forum Prezydium Sejmu, ale dopóki nie zaczniemy pracować nad tekstem, do którego będzie można wprowadzać elementy tego projektu to właściwie jego, rzeczywiście, nie ma.

Państwo – jak rozumiem – mogli, mając w tej Komisji większość, w szczegółowych rozwiązaniach wprowadzać swoje propozycje, natomiast takie – jak powiedziałam – dość bezceremonialne narzucenie projektu, który – w opinii wszystkich pozostałych wnioskodawców – jest najtrudniejszy do wypracowania kompromisu, powoduje, że jeżeli państwo chcą przyjąć swój projekt to proszę bardzo, ale my w tym posiedzeniu nie będziemy brać udziału.

Dziękujemy bardzo.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Pani przewodnicząca, bardzo przepraszam, ale chcę jasno stwierdzić, że na razie przyjęliśmy projekt bazowy, nad treścią projektu dopiero będziemy pracować. Czyli, w czym państwo nie będą brać udziału to nikt nie wie, to jest – po prostu – dowód na to, że państwo nie chcą wypracować wspólnego projektu – i tyle.

Posel Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Pani przewodnicząca...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

A gdzie jest tekst uchwały, który jest zaproponowany do przyjęcia przez Komisję?

Nie ma tego tekstu, pani przewodnicząca...

Posel Iwona Śledzińska-Katarasińska (PO):

Ma pani bazę, na której mogła pani pracować i zrobić z tego tekst proponowany przez Komisję.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Pani przewodnicząca, nawet nie zaczęliśmy rozpatrywać tekstu, więc pani w ogóle nie wie, o jakim tekście mówi. Za chwileczkę to zrobimy. Ja uznaję... oczywiście, mogą państwo nie wziąć udziału w tych pracach, ale one dopiero się zaczynają – a to jest tylko brak woli wypracowania wspólnego tekstu.

Bardzo proszę, pan poseł Dariusz Piontkowski.

Posel Dariusz Piontkowski (PiS):

Prośba, żeby państwo jeszcze chociaż na chwilę zostali, bo – rozumiem – warto, abyście wysłuchali także drugiej strony.

Bardzo dobrze zaczęło się posiedzenie Komisji, na którym państwo zaczęli mówić o potrzebie kompromisu, także z państwa strony. Dajcie nam szansę także pokazać taką wolę kompromisu. Wychodząc państwo...

Pani przewodnicząca, starałem się pani nie przerywać w trakcie każdego posiedzenia Komisji, także dzisiaj...

Wyraźnie pani przewodnicząca wskazywała, że także jesteśmy skłonni do daleko idącego kompromisu, zarówno odnośnie do tytułu uchwały okolicznościowej, jak i do samej treści. Po to, żeby jednak móc ten kompromis wypracować, trzeba było przyjąć jakiś tekst bazowy. Praktyka pracy Komisji Kultury i Środków Przekazu wyraźnie pokazuje, że od tekstu bazowego do tekstu końcowego jest dość daleka droga i dość często się zdarza, że tekst bazowy zmienia się – powiększa albo bardzo znacznie zmniejsza.

Wychodząc z posiedzenia Komisji, państwo – tak naprawdę – uniemożliwiają zawarcie tego kompromisu. My, znając sytuację ogólną (tak to delikatnie określe) uważamy, jeszcze raz to powtórzę za panią przewodniczącą, że najlepszym możliwym tekstem jest ten, który z różnych powodów będzie możliwy do przyjęcia dla wszystkich. Dlatego proponujemy państwu normalną pracę nad tekstem, tak jak to się dzieje przy okazji innych tekstów okolicznościowych, jeszcze raz deklarując możliwość zawarcia kompromisu bardzo daleko idącego.

Z tego wynika apel do państwa, aby dla dobra Polski – bo myślę, że w tym momencie warto użyć nawet tego argumentu – wrócili państwo na posiedzenie Komisji. My możemy

w tej chwili ogłosić kolejnych kilka minut przerwy a także sami się spotkać, by porozmawiać o możliwych granicach tego kompromisu – i powrócić do dyskusji.

Poseł Barbara Bubula (PiS):

Przepraszam, pani przewodnicząca, nie można pracować nad tekstem jako bazowym, który nie jest drukiem sejmowym. Niech państwo zrozumieją, że musieliśmy przyjąć jako podstawę dalszej pracy jakikolwiek tekst będący drukiem sejmowym, a nie tekst, który – formalnie, w znaczeniu druku sejmowego – nie istnieje. Państwo wykorzystali to jako pretekst do tego, żeby urządzić nam tutaj tego rodzaju awanturę, bo chcieliście doprowadzić do konfrontacji na dzisiejszym posiedzeniu Komisji. A ponieważ my byliśmy gotowi zawrzeć kompromis to wymyśliliście pretekst, żeby zerwać dzisiejsze posiedzenie Komisji.

To jest dla nas bardzo czytelne i, mam nadzieję, że dla Polaków również będzie czytelne.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Pani poseł Bubula, to nawet nie jest pretekst, bo akurat pani poseł Śledzińska-Katarasińska z jej doświadczeniem najlepiej wie, że nie można za bazowy uznać tekstu, który nie ma numeru druku sejmowego. Możemy pracować tylko i wyłącznie nad tekstem dotyczącym druku...

Nic z dzisiejszej debaty Komisji nie wskazywało na to, że nie będzie tu możliwości wypracowania wspólnego tekstu. To, że nie możemy wypracować wspólnego tekstu wynika wyłącznie z państwa decyzji.

Mam nadzieję, że państwo ją zmienią, bo zamierzamy właśnie przyjąć tekst, mam nadzieję, jak najbardziej zbieżny z tym wspólnym, wypracowanym przez kilka klubów...

Poseł Iwona Śledzińska Katarasińska (PO):

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Poseł Dariusz Piontkowski (PiS):

Szkoda, że pani nie chce rozmawiać o kompromisie także w tej sprawie.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Szanowni państwo, nie pozostaje nam nic innego, jak tylko kontynuować prace.

Rozpatrywaliśmy treść tytułu uchwały. W związku ze zgłoszonymi uwagami, bardzo proszę, pan poseł Piotr Babinetz.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Mam poprawkę do tytułu projektu uchwały. Po poprawce, tytuł by brzmiał: „w sprawie uczczenia 50. rocznicy Marca 1968”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czy są uwagi do tej propozycji?

Biuro Legislacyjne.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Tak na przyszłość, bo tego nie widzę... jest uwaga językowa, aby „marca” napisać wielką literą i z apostrofem przed 68.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Tak.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

„Marca” wielką literą.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Tak, taki jest plan.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czy są inne uwagi do tego?

Nie ma.

Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia tytułu wraz z poprawką pana posła Babinetza?

Nie ma, tytuł został przyjęty.

Przystępujemy do rozpatrzenia akapitu pierwszego – bardzo proszę, pan poseł Piotr Babinetz.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Do pierwszego akapitu również mam poprawkę.

W razie przyjęcia poprawki, pierwszy akapit – który, w zamiarze przejrzystości, byłby pewnie w konsekwencji podzielony na kilka akapitów – brzmiałby następująco: „Z okazji zbliżającej się pięćdziesiątej rocznicy protestów studentów, uczniów szkół średnich i młodych robotników w marcu 1968 r., Sejm Rzeczypospolitej Polskiej wyraża szacunek dla wszystkich walczących wówczas o wolność i demokrację, potępia komunistycznych organizatorów antysemitów prześladowań oraz dziękuje za solidarność z prześladowanymi.

Marzec’68, który rozpoczął się od protestów przeciwko zdjęciu ze sceny Teatru Narodowego „Dziadów” w inscenizacji Kazimierza Dejmka, był sprzeciwem wobec totalitarnej dyktatury, cenzury i prześladowań politycznych. Hasłem protestujących studentów najmocniej utrwalonym w pamięci było «nie ma chleba bez wolności»...”

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Przepraszam bardzo, panie pośle.

Bardzo proszę o uwagę, bo składana jest poprawka.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

„Odpowiedzią władz stało się uruchomienie represji wobec uczestników demonstracji, fali antysemitów czystek oraz nagonki prasowej. Komuniści użyli całego szeregu kłamstw, dokonując publicznych spektakli nienawiści w środkach masowego przekazu. Doszło także do brutalnych działań służb specjalnych państwa policyjnego: aresztowań, procesów politycznych, masowych zwolnień z pracy i relegacji z uczelni”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czy są uwagi do tej propozycji?

Bardzo proszę, pan poseł Józef Brynkus. .

Poseł Józef Brynkus (Kukiz15) – spoza składu Komisji:

Sądzę, że pan przewodniczący Babinetz czyta tekst podpisany przez wnioskodawców: Kosiniaka-Kamysza, Niesiołowskiego, Protasiewicza i Piotra Zgorzelskiego... ja wiem, zgadzam się. Dobrze, jeżeli już chcecie merytorycznie, to jest to tekst, który jest fatalny z punktu widzenia merytorycznego.

Po pierwsze, hasłem protestujących wcale nie było „nie ma chleba bez wolności”, to hasło obowiązywało przy innych protestach – w roku 1956, 1970 i tak dalej.

Następna kwestia. Zaczniemy od pierwszego akapitu, pierwszą rzeczą...

Poseł Dariusz Piontkowski (PiS):

Mam taką propozycję formalną. Ponieważ...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Przepraszam bardzo, panie pośle – czy pan poseł już skończył?

Poseł Józef Brynkus (Kukiz15) – spoza składu Komisji:

Proszę bardzo.

Poseł Dariusz Piontkowski (PiS):

Myślę, że to ułatwi także wypowiedź panu posłowi.

Ponieważ nie dysponujemy w tej chwili tekstem, który jest poprawką i – jak rozumiem – pan poseł odnosi się teraz do zupełnie innego tekstu (mam wrażenie, że mówi o fragmentach, których nie było w propozycji pana posła Babinetza) to gdybyśmy użytkali propozycję tej poprawki w formie pisemnej, łatwiej byłoby dalej prowadzić dyskusję. Uniknęlibyśmy przynajmniej części niejasności i wątpliwości.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dostaną państwo ten tekst... nie.

Bardzo proszę, pan poseł Brynkus skończy swoje uwagi i poseł Babinetz jeszcze raz... Przepraszam bardzo, ja prowadzę!

Pan poseł skończy a potem pan przewodniczący Babinetz powtórzy swoją propozycję i będziemy nadal prowadzić debatę.

Bardzo proszę, pan poseł Brynkus.

Poseł Józef Brynkus (Kukiz15) – spoza składu Komisji:

Ja bazuję na tym tekście, który tutaj mam...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

To ja jednak się wtrącę, bo zapowiedziałam (i właśnie w tej chwili to się dzieje), że spróbujemy na posiedzeniu Komisji przyjąć tekst w zasadzie tożsamy z tym, który został wypracowany między klubami (poza, m.in. klubem Kukiz'15, oczywiście) – i to jest ten tekst, panie pośle – ten, który pan czyta, już nie istnieje. Teraz bazowym tekstem jest ten z druku nr 2311 a mówimy o poprawce świadomie składanej przez pana posła Babinetza – i bardzo proszę odnosić się do tej poprawki.

Poseł Józef Brynkus (Kukiz15) – spoza składu Komisji:

Oczywiście. Czyli, poprawka pana posła Babinetza mówi o tym, że „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej wyraża szacunek dla wszystkich walczących wówczas o wolność i demokrację...”. Czy tak, pytam, czy takie są słowa, bo chcę do nich się odnieść?

Jeżeli tak jest to w marcu 1968 r. nikt nie walczył ani o wolność, ani o demokrację, nikt. Dalej – „...potępia organizatorów antysemitów...”

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Przepraszam, słucham pana?

Poseł Józef Brynkus (Kukiz15) – spoza składu Komisji:

Walczono przede wszystkim o wolność słowa, to były hasła podstawowe...

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Wolność słowa jest elementem wolności.

Poseł Józef Brynkus (Kukiz15) – spoza składu Komisji:

Ale nikt, tak naprawdę, nie mówił o demokracji...

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Pan się głęboko myli.

Poseł Józef Brynkus (Kukiz15) – spoza składu Komisji:

Nie myślę się, proszę pani, mam dokumenty...

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Proszę pana, przepraszam bardzo... ja akurat jestem córką studentki, która wtedy pierwszy raz w życiu oberwała pałą. Sama, dwadzieścia lat później, w rocznicę marcowych wydarzeń, oberwałam pałą. I obie – i matka, i ja – wiedziałyśmy, za co.

W związku z tym, proszę nie podważać tego, dlaczego studenci w 1968 r. protestowali na Krakowskim Przedmieściu i w wielu miastach w Polsce. Bardzo proszę, żeby na tej sali, przy tej okazji, nie padały jednak kłamstwa.

Poseł Józef Brynkus (Kukiz15) – spoza składu Komisji:

To nie są żadne kłamstwa. Mogły zdarzyć się takie przypadki, natomiast my przyjmujemy uchwałę, która będzie odnosić się generalnie do wydarzeń z marca 1968 r. a nie do konkretnych, jednostkowych przypadków.

Następny fragment tej poprawki mówi o tym, że „...potępia organizatorów antysemitów awantur i prześladowań”, czy tak? Ja muszę, po prostu, wiedzieć, czy to jest rzeczywiście ten fragment.

Jeżeli tak jest, proszę państwa, to sprawa jest taka, że – tak naprawdę – my nie wiemy, na podstawie tego tekstu, kto był organizatorem tych antysemitów awantur i prześladowań. To stwarza wrażenie, jakoby to byli zwykli Polacy. A te awantury i prześladowania były dziełem... autorstwa partii komunistycznej. Robotnicy, którzy wtedy brali udział w tych wydarzeniach (niektórzy, a można nawet powiedzieć, że było ich dużo) nie poszli na te manifestacje przeciwko demonstrującym studentom z własnej woli, tylko im wcisnięto w ręce hasła, pały i tak dalej.

Proszę państwa, po aresztowaniach, wśród osób, które razem ze studentami uczestniczyły w demonstracjach przeciwko władzy, 70% stanowili robotnicy. Byli uwięzieni, ale władza nigdy do tego się nie przyznawała ze względu na to, że to dowodziło tego, że jej efektywność w zakresie uświadamiania klasy robotniczej jest żadna albo niewielka.

Państwo są oczywiście w większości, ja nawet nie mam głosu (to znaczy, mam głos, ale nie mam głosu stanowiącego), więc państwo zadecydują. Natomiast tego, proszę państwa, nie da się przyjąć.

Ja uważam, że najlepszym tekstem, który jest możliwy do przyjęcia – krótkim, ale konsumującym wszystkie idee szeroko pojętego Marca '68 r., jak również odpowiada ówczesnej rzeczywistości – jest tekst podpisany jako druk nr 2311 bez żadnych poprawek, ten tekst. Co prawda, miałem pewne wątpliwości odnośnie do pierwszego zdania, gdzie jest powiedziane tak: „Pięćdziesiąt lat temu studenci, ale także uczniowie szkół średnich i młodzi robotnicy, przy wsparciu Kościoła...”. Miałem wątpliwości, może nie zasadnicze, ale jednak rzeczowe, ponieważ Kościół nie wspierał tych demonstracji, natomiast występował w obronie bitych i prześladowanych.

Poseł Niesiołowski wyszedł, ale powinien się douczyć, że 11 marca 1968 r., za sprawą Kościoła, członkowie poselskiego koła „Znak” (m.in. Zabłocki, Zawieyski i Stomma) wystosowali memoriał. Potem, 21 marca, zrobił to Episkopat, który skierował ten memoriał do premiera Cyrankiewicza.

Proszę państwa, właśnie ten kształt, znaczy... ta formuła tej uchwały Sejmu oddaje istotę protestu wszystkich, którzy brali udział w wydarzeniach Marca. Ja osobiście uważam, że przyjmowanie takiej uchwały jest trochę zbędne. Powiem tak: największe moje wątpliwości, z punktu widzenia celowości...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Ja bym bardzo prosiła zmierzać do konkluzji.

Poseł Józef Brynkus (Kukiz15) – spoza składu Komisji:

Tak, oczywiście, ostatnie zdanie.

Chodzi o to, że wśród tych, którzy zostali zmuszeni do wyjazdu, było wielu naukowców. Tacy naukowcy, jak np. Kołakowski, będący członkiem Akademickiego Związku Walki Młodych, tej grupy najbardziej zdeklarowanych stalinistów, określających się mianem dzierżyńszczaków, czy Bauman, kapitan Informacji Wojska Polskiego.

To ja dziękuję za takich naukowców, którzy wyemigrowali.

Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo.

Proszę bardzo, pan poseł Jacek Świat.

Poseł Jacek Świat (PiS):

Proszę państwa, króciutko.

Zdjęcia z Wrocławia z 1968 r., napisy: „Precz z Gomułką”, „Niech żyje wolność”, „Przeżyliśmy potop szwedzki, przeżyjemy i sowiecki”. Naprawdę nie chodziło tylko o wolność słowa, chodziło o znacznie więcej.

Po drugie, w istocie wśród emigrantów marcowych znaleźli się tacy ludzie jak prokurator Wolińska, ale jednak znalazło się wielu porządnych, fajnych ludzi, np. lekarz, dzięki któremu przyszedłem żywy na świat.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo.

Bardzo proszę, pan przewodniczący Piotr Babinetz.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dziękuję bardzo.

Pan poseł Józef Brynkus mógł tego nie zapamiętać (bo tekst był długi a nie została rozdana jego wersja papierowa), że ja – czytając projekt poprawki – troszkę zmodyfikowałem ten tekst, który był uważany za możliwą podstawę poprawki wersji prezydialnej. To znaczy, tu, gdzie była poruszona kwestia organizatorów antysemickich prześladowań,

dodałem jeden istotny wyraz. Ten fragment brzmiał: „...potępia komunistycznych organizatorów antysemitycznych prześladowań...”. Tak więc, komuniści jako sprawcy są w tej propozycji wskazani, to jest korekta w stosunku do tamtej nieformalnej wersji prezydialnej, jeżeli tak można powiedzieć.

Natomiast, zgadzam się, że nie jest konieczne w tekście proponowanej poprawki to zdanie: „Hasłem protestujących studentów najmocniej utrwalonym w pamięci było – «nie ma chleba bez wolności»”.

Czyli, przy takiej korekcie projekt poprawki brzmiałby tak...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Chwileczkę, bo może są jakieś pytania lub uwagi...

Nie ma, to bardzo proszę jeszcze raz przedstawić ostateczną wersję tej poprawki.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

„Z okazji zbliżającej się pięćdziesiątej rocznicy protestów studentów, uczniów szkół średnich i młodych robotników w marcu 1968 r., Sejm Rzeczypospolitej Polskiej wyraża szacunek dla wszystkich walczących wówczas o wolność i demokrację, potępia komunistycznych organizatorów antysemitycznych prześladowań oraz dziękuje za solidarność z prześladowanymi.

Marzec’68, który rozpoczął się od protestów przeciwko zdjęciu ze sceny Teatru Narodowego „Dziadów” w inscenizacji Kazimierza Dejmka, był sprzeciwem wobec totalitarnej dyktatury, cenzury i prześladowań politycznych.

Odpowiedzią władz stało się uruchomienie represji wobec uczestników demonstracji, fali antysemitycznych czystek oraz nagonki prasowej. Komuniści użyli całego szeregu kłamstw, dokonując publicznych spektakli nienawiści w środkach masowego przekazu. Doszło także do brutalnych działań służb specjalnych państwa policyjnego: aresztowań, procesów politycznych, masowych zwolnień z pracy i relegacji z uczelni”.

Poseł Barbara Bubula (PiS):

Jakbym usłyszała zły przypadek...

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Też mam takie podejrzenie, bo – w trakcie czytania – też mi to jakoś zazgrzytało.

Poseł Barbara Bubula (PiS):

...ale nie mam tego przed oczami, więc...

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

„Odpowiedzią władz stało się uruchomienie represji wobec uczestników demonstracji, fali antysemitycznych czystek...”

Nie, nie, przecinek jest, tylko... tak, potrzebny jest wyraz „rozpoczęcie” przed „fali”.

Czyli, to zdanie brzmiałoby: „Odpowiedzią władz stało się uruchomienie represji wobec uczestników demonstracji, rozpoczęcie fali antysemitycznych czystek oraz nagonki prasowej”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czy z tymi korektami jest...?

Bardzo proszę, Biuro Legislacyjne.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Jeszcze drobna uwaga do pierwszego zdania.

Chcielibyśmy zauważyć, żeby pięćdziesiąt napisać jako 50 z kropką – „50. rocznicy protestów”. Nie widzimy tego, więc nie mam pewności...

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

To jest w tytule.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

W pierwszym zdaniu tak samo „Z okazji zbliżającej się 50. rocznicy protestów studentów i wielu innych środowisk”.

I konsekwentnie do tej uwagi, którą wcześniej zgłaszaliśmy „z marca 1968 roku”, nie „w marcu”, tylko „z marca”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Tak, jak w tytule.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Tak, jak było w tytule...

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

I marca z dużej litery, czy tak?

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Niekoniecznie, nie.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

A „roku” skrótem?

Legislator Katarzyna Abramowicz:

To znaczy, jak państwo uważają. W całości zrobimy to jednolicie...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Ja nie lubię tych skrótów.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Może być w całości, byle jednolicie.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

„z marca 1968 r.”.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

I wydaje się nam, że chyba w tym tekście jest myślnik przed „Sejm Rzeczypospolitej...”, językoznawcy sugerują usunięcie tego myślnika.

To już wszystko.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czy jeszcze jakieś uwagi? Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia tej poprawki z wprowadzonymi i przyjętymi już korektami?

Nie ma.

Przechodzimy w takim razie do rozpatrywania akapitu drugiego, teraz to już będzie akapit kolejny w poprawionej uchwale – bardzo proszę, pan poseł Babinetz.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

W zamian dotychczasowego akapitu drugiego, proponuję wprowadzenie poprawką nowego akapitu, będą to jednak dwa akapity – *de facto* czwarty i piąty, bo myślę, że pierwsza poprawka będzie się składać z trzech akapitów.

Czyli, poprawka dotycząca dotychczasowego drugiego akapitu brzmiałaby tak: „Sejm RP, pamiętając o dramatycznych losach Żydów polskich, zmuszanych do opuszczenia Polski w 1968 roku, wyraża w ich rocznicę zdecydowany sprzeciw wobec jakichkolwiek objawów antysemityzmu pod jakąkolwiek postacią. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, pamiętając o tamtych wydarzeniach, solidaryzuje się ze wszystkimi obywatelami polskimi, mieszkającymi w kraju i za granicą, którzy byli prześladowani przez reżim komunistyczny, niezależnie od ich narodowości i wyznania oraz wyraża najwyższy szacunek dla ich odwagi i poświęcenia”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Szkoda, że pani tego jednak nie rozdała... ja wiem, ale to można było dać... niech pani rozda.

Ja przepraszam, bo państwo powinni dostać tę kompromisową wersję. Przepraszam, naprawdę. To są dosłownie dwa zdania.

Panie pośle, proszę spojrzeć... bardzo proszę, pan poseł.

Posel Jacek Świat (PiS):

Uwaga językowa. W tym zdaniu podmiotem są Żydzi polscy a zatem nie może być tak: „...o dramatycznych losach Żydów polskich /.../, wyraża w ich rocznicę...”, bo to jest tak, jakby w rocznicę Żydów polskich...

To musi być przeredagowane.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Szanowni państwo, mamy propozycję językową, żeby tę usterkę...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Żeby to uporządkować.

Dostali państwo ten tekst i ostatnie dwa akapity z tego tekstu zostały przez pana przedstawione w zasadzie bez zmian. Teraz rozbijmy go sobie, żeby było nam wygodniej pracować i rozpatrujemy pierwszy akapit tej propozycji.

Bardzo proszę o uwagi do pierwszego akapitu... bardzo proszę, Biuro Legislacyjne.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Do pierwszego akapitu.

My patrzymy na tekst próby kompromisowej. Tam jest „RP” w skrócie, więc proponujemy „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej” w pełni rozwinięty. Następnie, „pamiętając o dramatycznych losach Żydów polskich...” chyba „zmuszonych do opuszczenia Polski w 1968 roku...” – to do uznania – „...wyraża w rocznicę tych wydarzeń zdecydowany sprzeciw wobec...”

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Chyba jednak „zmuszanych|”, bo nie wszyscy opuścili Polskę.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

To nie ma problemu, może być „zmuszanych”, to nie jest błąd, ale „wyraża w rocznicę tych wydarzeń zdecydowany sprzeciw wobec jakichkolwiek objawów antysemityzmu pod jakąkolwiek postacią”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Pani poseł Barbara Bubula.

Posel Barbara Bubula (PiS):

Ja mam propozycję.

Po pierwsze, ten akapit uważam w ogóle za niepotrzebny, bo następny jest nawiązaniem – również „solidaryzuje się z obywatelami Polski”, którzy musieli opuścić jej granice. Moim zdaniem, to jest kwintesencja. Mam więc dalej idący wniosek, o zrezygnowanie z tego.

Jednak, jeżeli byśmy nie zrezygnowali, to proponuję, żeby „wyraża w ich rocznicę” w ogóle skreślić, bo wiadomo, że to jest uchwała rocznicowa. I jestem przeciwna temu, żeby pisać to w ten sposób: „zdecydowany sprzeciw wobec jakichkolwiek objawów antysemityzmu pod jakąkolwiek postacią”.

Uważam, że to jest już pójscie za daleko – przepraszam bardzo – z językiem wyświechtanym. Wydaje mi się, że wystarczyłoby „sprzeciw wobec jakichkolwiek objawów antysemityzmu” – kropka. Powtarzanie: „pod jakąkolwiek postacią” to jest już przesada językowa granicząca z grafomanią.

Dziękuję.

Posel Józef Brynkus (Kukiz15) – spoza składu Komisji:

Generalnie najlepszym rozwiązaniem dla tego projektu uchwały byłoby zrezygnowanie z tego akapitu, bo z niego, a także z większej części tej uchwały wynika to, że – tak naprawdę – te demonstracje odbywały się pod hasłem antysemitycznym. To jest zdecydowanie na wyrost. W moim przekonaniu, zupełnie to wystarczy. W jednym miejscu potępią się organizatorów antysemitycznych, komunistycznych (co na szczęście dopisano) – przesładować i to w zupełności wystarczy.

Natomiast ostatni akapit konsumuje to, że część osób była zmuszana. Przypominam, że wiele osób wtedy wyjeżdżało. Wyjazd z Polski Ludowej w tamtym czasie był bardzo

ograniczony i wiele z tych osób, które wyjechały, wyjechały z własnej woli. Państwo mogą się z tym ideologicznie nie zgodzić, natomiast muszą przyjąć do wiadomości fakt – tak było. Owszem, byli też tacy, którzy zostali przymuszeni, natomiast większość skorzystała. Zrezygnujcie więc państwo, bardzo proszę, z tego akapitu.

Dziękuję bardzo.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Pani poseł Lichocka.

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Ja, oczywiście, jestem za pozostawieniem tego akapitu. To, co powiedział mój przedmówca o tym, jak chętnie wyjeżdżano w 1968 r., przypomina mi narrację, którą ja pamiętam z dzieciństwa, ze stanu wojennego, gdy gen. Jaruzelski przekonywał, że tyle tysięcy Polaków wyjechało, bo chciało. Nie będę więc już merytorycznie się odnosić do wypowiedzi pana posła przy tej okazji. One, niestety, są dosyć kompromitujące, w mojej ocenie.

Proszę Wysoką Komisję o pozostawienie tego akapitu.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo.

Bardzo proszę, pan poseł Dariusz Piontkowski.

Poseł Dariusz Piontkowski (PiS):

Jeżeli będziemy zostawiać ten akapit, proponuję, żebyśmy jeszcze raz podkreślili, kto tak naprawdę zmuszał, ponieważ ten akapit w oderwaniu od pozostałych nie mówi, kto zmuszał do opuszczania Polski. W związku z tym, po wyrazie „zmuszanych”, proponowałbym dopisać: „przez władze komunistyczne”.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Dobry pomysł.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo.

Bardzo proszę, pan poseł Krzysztof Czabański.

Poseł Krzysztof Czabański (PiS):

Poprzednie wypowiedzi o zostawieniu tego akapitu, a zwłaszcza moment, kiedy wysłuchałem uzasadnienia, dlaczego on miałby być skreślony, przekonały mnie, że on musi zostać, ale – oczywiście – po poprawkach, które zaproponowała pani poseł Bubula, żeby ten język był czystszy. Czyli ucięcie, kropka po „sprzeciw wobec objawów antysemityzmu”, bez kontynuacji.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo.

Pan poseł Piotr Babinetz, uwzględniając te poprawki.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Jeśli udało mi się zanotować i zapamiętać. „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, pamiętając o dramatycznych losach Żydów polskich, zmuszanych przez władze komunistyczne do opuszczenia Polski w 1968 roku, wyraża zdecydowany sprzeciw wobec jakichkolwiek objawów antysemityzmu”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czy są uwagi do tej redakcji tego akapitu?

Nie ma.

Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia tego akapitu?

Nie ma, Komisja go przyjęła.

Bardzo proszę, kolejny akapit.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Proponowany tekst brzmiałby: „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, pamiętając o tamtych wydarzeniach, solidaryzuje się ze wszystkimi obywatelami polskimi, mieszkającymi w kraju

i za granicą, którzy byli prześladowani przez reżim komunistyczny, niezależnie od ich narodowości i wyznania oraz wyraża najwyższy szacunek dla ich odwagi i poświęcenia”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czy są uwagi do tego?

Bardzo proszę, Biuro Legislacyjne.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Mamy dosyć rozbudowaną uwagę polegającą na zmianie kolejności.

Ten akapit brzmi następująco: „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, pamiętając o tamtych wydarzeniach, solidaryzuje się z wszystkimi, niezależnie od ich narodowości i wyznania, mieszkającymi zarówno w kraju, jak i za granicą, obywatelami polskimi, którzy byli prześladowani przez reżim komunistyczny oraz wyraża najwyższy szacunek dla ich odwagi i poświęcenia”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czy są jeszcze inne uwagi?

A może teraz opinia odnośnie do propozycji Biura Legislacyjnego, panie pośle.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Myślę, że w dalszym ciągu to zdanie jest trochę skomplikowane, nawet po uznaniu ewentualnej korekty Biura Legislacyjnego, ale być może jest lepsze. Natomiast, ja mam pewną wątpliwość merytoryczną, ale chyba na to nie znajdziemy rozwiązania, ponieważ mówimy tutaj o wszystkich obywatelach, że wyrażamy – w domyśle – im wszystkim najwyższy szacunek.

Myślę jednak, że to nie może dotyczyć chociażby tych dwóch osób, których nazwiska dzisiaj tutaj padły w trakcie posiedzenia, ale na to nic nie poradzimy.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Można napisać po prostu „obywatelom”.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Można się nad tym jeszcze chwilę zastanowić, bo to jest pewien problem.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę, pan poseł Krzysztof Czabański.

Poseł Krzysztof Czabański (PiS):

Mam pewną propozycję, bo to zdanie, rzeczywiście jest rozciągnięte. Cała uchwała jest wyrazem pamięci. Czy, w związku z tym, w tym ostatnim akapicie nie zrezygnować by na początku zdania... po przecinku „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej...” – to zostawić – „...pamiętając o tamtych wydarzeniach” – to wyrzucić. Od razu przejść do „solidaryzuje się”, bo cała uchwała jest wyrazem pamięci. Będzie to prostsze i nie będziemy mieli wrażenia, że zdanie jest przekombinowane... przepraszam.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Jeśli jeszcze można, pani przewodnicząca.

To, jeżeli chodzi o stronę stylistyczną. Mamy jednak jeszcze jeden problem, że takie sformułowanie tego zdania zdaje się dopuszczać, że możemy też wyrażać najwyższy szacunek dla takich osób jak Bauman czy Wolińska a to jest niemożliwe.

Prosiłbym więc o poszukiwanie rozwiązania.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bardzo proszę, pan poseł Dariusz Piontkowski.

Poseł Dariusz Piontkowski (PiS):

Ja, w związku z tym, mam propozycję, aby – tak jak pan poseł Czabański już mówił o skróceniu tego zdania na początku – może skrócić je także na końcu: „niezależnie od ich narodowości i wyznania” – kropka.

Przeczytam jeszcze raz, jak brzmiałoby to zdanie po skróceniu zarówno tej części, o której mówił pan poseł Czabański, jak i tej, o której mówiłem ja. „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, solidaryzuje się ze wszystkimi obywatelami polskimi, mieszkającymi w kraju

i za granicą, którzy byli prześladowani przez reżim komunistyczny, niezależnie od ich narodowości i wyznania” – kropka.

To jeszcze raz. Tak jak pan przewodniczący Babinetz wymienił przynajmniej dwie osoby, nie wszyscy byli prześladowani za to, że prowadzili, np. działalność opozycyjną. Część z nich była prześladowana – tak to nazwijmy...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

To nie zmienia sytuacji, bo dalej się solidaryzujemy, to nie o to chodzi. Wątpliwość polega na tym, że to zdanie nie jest podważane jako takie, tylko dlatego, że może objąć również osoby, z którymi nikt nie powinien się solidaryzować.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Chodzi o to, że wśród tych osób byli też zdrajcy i zbrodniarze... i tu jest problem, jak z tego wybrnąć...

Poseł Krzysztof Czabański (PiS):

Dobrze, ale – czy przywrócenie tego skrótu, który zaproponowałem – rozwiązuje ten problem? Moim zdaniem, nie. Zatem skrót może być i tak, i tak, nie on tworzy problem...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

To nie do skrótu...

Poseł Krzysztof Czabański (PiS):

Tak?

To ja źle zrozumiałem.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Skrót nie jest potrzebny, bo to prawda, że cała uchwała jest wyrazem pamięci. Tu jest ten problem, który podniósł pan przewodniczący Babinetz, że „solidaryzuje się ze wszystkimi” a wśród tych osób były takie, które – mimo prześladowań przez ówczesny reżim – nie są godne solidaryzowania się z nimi.

Bardzo proszę, pan poseł Dariusz Piontkowski.

Poseł Dariusz Piontkowski (PiS):

To jeszcze jedna poprawka skracająca.

Ja podtrzymuję tę poprawkę, aby wyrazy od słowa „oraz” wykreślić... „solidaryzuje się z obywatelami polskimi”, wykreślić słowo „wszystkimi”, bo to słowo – jak rozumiem – jest tym elementem, który budzi największe wątpliwości. Jeżeli napiszemy „solidaryzuje się z obywatelami polskimi”, będzie to miało troszeczkę inny wydźwięk.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

To pewnie nie do końca rozwiązuje problem, ale – rzeczywiście – tego pewnie się nie da... jest to chyba problem nierozwiązywalny.

Bardzo proszę, pan poseł Szymon Giżyński.

Poseł Szymon Giżyński (PiS):

Ja dokładnie w kwestii tych kilku wspomnianych osób. Jeżeli zostawilibyśmy „ze wszystkimi obywatelami polskimi”, czy nawet „z obywatelami polskimi, mieszkającymi w kraju i za granicą, którzy byli prześladowani przez reżim komunistyczny” (chodzi o „prześladowani”) to faktycznie taka obiekcja pozostaje. Gdybyśmy jednak zrobili tutaj taki zabieg, że – „ze wszystkimi...” czy „z obywatelami polskimi...” – „...ofiarami reżimu komunistycznego”, to już to brzmi inaczej i trudno te osoby nazwać ofiarami reżimu komunistycznego, bo były ofiarami porachunków...

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Chyba pan poseł zmierza w dobrym kierunku...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czy można to jeszcze powtórzyć, panie pośle?

Poseł Szymon Giżyński (PiS):

To zdanie – niezależnie od sugestii pana Krzysztofa Czabańskiego, czyli tego skrótu, który może być albo nie... Jeżeli skrót, to może byśmy jednak zostawili „Marca’68”, bo zaczyna się Marcem, kończy się Marcem i jest poświęcony Marcowi. To jest bardzo ważna definicja i pewne – w cudzysłowie – „wyznanie wiary”, bo do czegoś tutaj nawiązujemy. Byłoby więc tak: „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, pamiętając o wydarzeniach Marca ’68, solidaryzuje się...” – tutaj zamiennie albo „ze wszystkimi”, albo „z obywatelami polskimi” – „...ofiarami reżimu komunistycznego, mieszkającymi w kraju i za granicą, niezależnie od ich narodowości i wyznania oraz wyraża najwyższy szacunek dla ich odwagi i poświęcenia”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Tak, to rozwiązuje tę wątpliwość, o której pan poseł wspomniał.

Bardzo proszę, pan poseł Sośnierz.

Poseł Andrzej Sośnierz (PiS):

Chciałbym zwrócić uwagę na to, że cały ten protest był sprzeciwem wobec komunizmu a komuniści zrobili z tego nagonkę antysemicką. My zbyt wiele uwagi w tej uchwale poświęcamy temu, co z tego zrobili komuniści a nie odwadze ludzi, którzy... bo te pierwsze gesty były najważniejsze, potem wszyscy się dołączają. Komuniści zrobili z tego nagonkę antysemicką. Polacy, w tym również Żydzi i robotnicy, sprzeciwili się komunizmowi.

I to właściwie najbardziej należałoby podkreślić i wyeksponować. A to, jak władza zrobiła z tego karykaturę, jakie konsekwencje, to już jest druga sprawa. My tej karykaturze poświęcamy zbyt wiele uwagi a nie odwadze tych, którzy w trudnych czasach sprzeciwili się komunizmowi.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Panie pośle, ale właśnie ten akapit tego dotyczy. Właśnie tutaj mówimy o odwadze i to jest raczej uzasadnienie dla tego, aby zachować całą końcówkę tego zdania. Czyli, „niezależnie od... oraz wyraża najwyższy szacunek dla ich odwagi i poświęcenia”.

Myślę więc, że to... bardzo proszę, pani poseł.

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Może by rzeczywiście doprecyzować w tym akapicie, że chodzi nam o tych obywateli polskich, którzy sprzeciwili się systemowi komunistycznemu?

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

To zostało dodane przez posła Szymona Giżyńskiego.

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Tak. Przepraszam, przegapiłam to.

Bardzo przepraszam.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Nie szkodzi.

Bardzo poproszę, żeby pan poseł Babinetz przeczytał tę propozycję uwzględniającą niektóre ze zgłoszonych uwag.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Aby to ostatecznie zdanie podsumowujące było czytelne, uwzględniłbym też uwagę posła Krzysztofa Czabańskiego polegającą na tym skróceniu.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Tak, to bardzo proszę przeczytać.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Czyli, byłoby tak: „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej solidaryzuje się z obywatelami polskimi, ofiarami reżimu komunistycznego...” – tak było w propozycji posła Szymona Giżyńskiego, a teraz: „...mieszkającymi w kraju i za granicą, niezależnie od ich narodowości i wyznania oraz wyraża najwyższy szacunek dla ich odwagi i poświęcenia”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Pani poseł Lichocka.

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

To oczywiście jest lepsze zakończenie niż do tej pory, ale zastanawiam się nad wyrazem „ofiarami”, ponieważ wtedy nie oddajemy szacunku tym, którzy wtedy manifestowali i protestowali a nie byli ofiarami. To znaczy, nie dosięgły ich żadne represje a mimo to uczestniczyli w protestach. To tak samo wymagało odwagi.

W związku z tym, moim zdaniem, wyraz „ofiary” jest zawężający. Może lepiej powiedzieć o tych, którzy po prostu wtedy podnieśli protest, podnieśli bunt przeciwko systemowi komunistycznemu a nie tylko, że oddajemy cześć ofiarom.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

To bardzo proszę o propozycję.

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Nie pamiętam teraz dokładnie, jak brzmi ten akapit, ale zamiast wyrazu „ofiary” napisać „z obywatelami polskimi, którzy podjęli walkę z komunistycznym systemem” – niezależnie od narodowości, wiary i tak dalej.

Poseł Krzysztof Czabański (PiS):

Mamy to w pierwszym akapicie, pani poseł.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Chciałabym państwu zwrócić uwagę na to, że te pomysły i propozycje, w tym propozycja pana posła Giżyńskiego, zmierzały do tego, żeby tym zdaniem nie objąć osób, których nie chcemy objąć... Wolińska protestowała? Z tym, że Wolińska protestowała, chyba nie bardzo mogłabym się pogodzić.

Bardzo proszę, pan poseł Dariusz Piontkowski.

Poseł Dariusz Piontkowski (PiS):

Ja proponuję jednak pozbyć się tych wyrazów z końca zdania, bo proszę pamiętać, że ogromna część osób nie protestowała a jedyna ich ofiara polegała na tym, że zostali zmuszeni, nakłonieni i wyjechali z Polski.

W związku z tym, mówienie o szacunku dla ich odwagi i poświęcenia, bo wyjechali z Polski, jest pewnego rodzaju nadużyciem. Pozostawienie tej wcześniejszej części zdania i tak oddaje to, co chcemy powiedzieć, że sprzeciwiamy się tamtej decyzji i szanujemy oraz solidaryzujemy się z tymi, którzy zostali zmuszeni do wyjazdu.

Natomiast, już nie przesadzajmy z tą końcówką, bo ona jest nieadekwatna do wydarzeń, które wtedy nastąpiły.

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Myślę, że – przede wszystkim – musimy podjąć decyzję, czy w tym ostatecznym zdaniu odnosimy się do tych osób, które zostały wówczas zmuszone do wyjazdu, czy do tych, które brały udział w protestach i buntowały się przeciwko władzy komunistycznej. A jeżeli wszystkich, to w jaki sposób.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Bez względu na to, czy wyjechali, czy nie, czyli, to oznacza, powtórzenie tego...

Ta propozycja, mimo że jest powtórzeniem, wyjaśnia nam tę sytuację, mówię oczywiście o propozycji pani poseł Lichockiej.

Bardzo proszę, jeszcze raz pani poseł.

Poseł Joanna Lichocka (PiS):

Moją intencją było to, żeby ta uchwała kończyła się jeszcze szerszym odniesieniem niż tylko do uczestników Marca 1968 roku. My oddajemy cześć wszystkim tym, którzy podnieśli bunt przeciwko systemowi komunistycznemu, nie tylko w marcu 1968. I takie szerokie zakończenie, które wpisuje Marzec’68 w ciąg tych polskich dat, wydarzeń po wprowadzeniu komunizmu w Polsce, wydaje się poszerzające i potrzebne.

Wydaje mi się, że rzeczywiście jesteśmy w pewnej pułapce PRL-u (o czym mówił pan poseł), że skupiamy się na tym, co z Marca 1968 roku zrobiła władza komunistyczna a nie na tym, czym te wydarzenia były. Nie pozwólmy sobie Marca odebrać.

Poseł Krzysztof Czabański (PiS):

Przepraszam bardzo, pani przewodnicząca, czy można zgłosić jeszcze jedną propozycję?

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Tak, bardzo proszę.

Poseł Krzysztof Czabański (PiS):

Powiem bez komentarza – po prostu, przedłużyć to zdanie jeszcze o trzy wyrazy: „oraz wyraża najwyższy szacunek dla odwagi i poświęcenia tych, którzy podjęli walkę z komunizmem” – kropka. Wtedy mielibyśmy... i wilka, i owce.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czy można jeszcze poprosić o powtórzenie?

Poseł Krzysztof Czabański (PiS):

Nie wiem, czy to mi się uda po raz drugi, ale...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Proszę spróbować, panie pośle.

Poseł Krzysztof Czabański (PiS):

„...wyraża najwyższy szacunek dla odwagi i poświęcenia osób, które podjęły walkę z komunizmem”, czy „tych, którzy podjęli walkę z komunizmem”, tak jest.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

To jeszcze trzeba powtórzyć całość tego zdania.

Legislator w Biurze Legislacyjnym Kancelarii Sejmu Piotr Podczaski:

Zamiast „szacunek dla ich odwagi i poświęcenia” byłoby „szacunek dla odwagi i poświęcenia tych, którzy podjęli walkę z komunizmem”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Spróbujmy.

„Sejm Rzeczypospolitej Polskiej solidaryzuje się z obywatelami polskimi, mieszkającymi w kraju i za granicą, którzy byli prześladowani przez reżim komunistyczny, niezależnie od ich narodowości i wyznania oraz wyraża najwyższy szacunek dla odwagi i poświęcenia tych, którzy podjęli walkę z komunizmem” – kropka.

Poseł Barbara Bubula (PiS):

Przepraszam, ale językoznawcy proponowali nieco inny szyk, ponieważ w tym brzmieniu, które jest teraz...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Wtedy było to inne zdanie.

Poseł Barbara Bubula (PiS):

Poczekajcie, wyjaśnię, o co chodzi – „którzy byli prześladowani przez reżim komunistyczny, niezależnie od ich narodowości i wyznania...”

To trochę brzmi tak, jakby byli prześladowani niezależnie...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czy ta wątpliwość jest podtrzymywana, pani poseł?

Bardzo proszę Biuro Legislacyjne.

Legislator Piotr Podczaski:

„Sejm Rzeczypospolitej Polskiej solidaryzuje się ze wszystkimi, niezależnie od ich narodowości i wyznania, mieszkającymi zarówno w kraju, jak i za granicą obywatelami polskimi, którzy byli prześladowani przez reżim komunistyczny oraz wyraża najwyższy szacunek dla odwagi i poświęcenia tych, którzy podjęli walkę z komunizmem”.

Bez „wszystkich”.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Spróbuję bez „wszystkich”.

Zobaczymy, czy to... „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej solidaryzuje się z niezależnie od ich narodowości i wyznania...”.

Legislator Piotr Podczaski:

To nie da się przenieść.

Legislator Katarzyna Abramowicz:

Tak, nie da się przenieść.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

A czy nie może być po prostu tak – „...solidaryzuje się z mieszkającymi w kraju i za granicą obywatelami polskimi, którzy byli prześladowani przez reżim komunistyczny”?

Poseł Piotr Babinetz (PiS):

Tak jest lepiej.

Legislator Piotr Podczaski:

I „...niezależnie od narodowości i wyznania”...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

„...przez reżim komunistyczny niezależnie od narodowości i wyznania” i tak dalej, ja zmieniam tylko tutaj, ten fragment.

Czyli: „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej solidaryzuje się z mieszkającymi w kraju i za granicą obywatelami polskimi niezależnie od narodowości i wyznania...” – aha, o to wam chodzi – „...oraz wyraża najwyższy szacunek...” , jak?

Legislator Piotr Podczaski:

Chodzi o to, że byli prześladowani niezależnie, a nie, że solidaryzuje się niezależnie...

Poseł Barbara Bubula (PiS):

Może zrezygnować z tego „niezależnie od narodowości i wyznania”?

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Tak właśnie jest, jak się chce wszystko ująć w uchwale, każdy aspekt i każdą kwestię, wtedy takie potworki wychodzą, bo pewne rzeczy często muszą pozostawać w domyśle.

Poseł Krzysztof Czabański (PiS):

Trochę tak jest... pani przewodnicząca, jeśli można...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Tak.

Poseł Krzysztof Czabański (PiS):

...że ten wszystkoizm być może nas trochę gubi, ale ja bym jednak zostawił to „niezależnie od narodowości i wyznania”, tylko przesunął to zaraz po „obywatelach polskich”. To „niezależnie od narodowości i wyznania...” – dałbym tam, nie w tym fragmencie, w którym jest, tylko wcześniej – „... i mieszkającymi w kraju i za granicą” dopiero po tym wtręcie. Wtedy jest to w jednym miejscu i konsumuje wszystko...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czyli, przeczytajmy: „Sejm Rzeczypospolitej Polskiej solidaryzuje się z obywatelami polskimi niezależnie od ich narodowości i wyznania...” – przecinek – „...mieszkającymi w kraju i za granicą, którzy byli prześladowani przez reżim komunistyczny oraz wyraża najwyższy szacunek dla odwagi i poświęcenia tych, którzy podjęli walkę z komunizmem”. Czy tak?

Czy to zostało zapisane? Nagrało się?

Dobrze, czyli nie ma uwag.

Czy jest sprzeciw?

Nie ma sprzeciwu wobec przyjęcia.

Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia tego projektu uchwały z przyjętymi poprawkami i uwagami?

Nie ma. Jeszcze raz wszystkim państwu przypominam, że rzeczywiście...

Posel Krzysztof Czabański (PiS):

Pani przewodnicząca, przepraszam, jeśli można...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Tak, bardzo proszę.

Posel Krzysztof Czabański (PiS):

Mianowicie, w tym zdaniu mamy dwa razy „którzy”. Można to wyeliminować mówiąc „prześladowanymi” a nie „którzy byli prześladowani”...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Tak.

Posel Krzysztof Czabański (PiS):

Wtedy pozostaje nam słuszna uwaga posła Giżyńskiego...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Dziękuję bardzo.

Chyba nie trzeba jej powtarzać...

Posel Krzysztof Czabański (PiS):

Tak więc, „podebrałem” tę uwagę...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czyli, nie „którzy byli”, tylko „prześladowanymi”, czy tak?

Dobrze.

To jeszcze raz muszę zapytać, czy jest sprzeciw wobec uwzględnienia uwagi pana posła Krzysztofa Czabańskiego.

Nie ma.

Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia uchwały z tymi poprawkami i uwagami.

Nie ma.

Jeszcze raz – wszyscy państwo mają przed sobą tekst ustalony wspólnie między klubami Prawo i Sprawiedliwość, Nowoczesna, Platforma Obywatelska i PSL-UED. Klub Kukiz'15, rzeczywiście, nie wyraził na to zgody.

Jak państwo widzą, przyjęliśmy tekst tej uchwały z korektami, które jego kształtu generalnie nie zmieniają. I o tym pamiętajmy, bo tego chyba celowo nie chcieli zauważyć ci, którzy byli współautorami tego tekstu, tak naprawdę.

Bardzo proszę, pan poseł Dariusz Piontkowski.

Posel Dariusz Piontkowski (PiS):

Przepraszam, że jeszcze wrócę na chwilę do tytułu. Ponieważ dzielimy czasem włos na czworo, nie chciałbym, żebyśmy byli oskarżeni o to, że czcimy tych, którzy organizowali czystki i prześladowania. To może zapożyczmy tytuł z jednego z druków, który mówił po prostu o uchwale Sejmu „w 50. rocznicę Marca '68”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Taki tytuł jest.

Posel Dariusz Piontkowski (PiS):

Nie, w tej chwili mamy „w sprawie uczczenia”, tak.

Ja proponuję abyśmy przyjęli nazwę uchwały „...w 50. rocznicę Marca '68”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Nie, to czegoś innego dotyczy. Pan poseł uważa, że pisząc „w sprawie uczczenia Marca '68”, tą czcią obejmujemy również...

Posel Dariusz Piontkowski (PiS):

Ja, pani przewodnicząca, boję się, że ktoś o złej woli może powiedzieć, że my czcimy częściowo tych, którzy organizowali prześladowania. Żeby uniknąć tego typu skojarzeń, proponuję przyjąć tytuł uchwały zgłoszony w druku nr 2309, bo część z nich upierała przy pewnych rzeczach.

To pójdźmy jeszcze dalej kompromisowo w stronę wnioskodawców innego projektu uchwały, który mówi po prostu o uchwale Sejmu „w 50. rocznicę Marca '68”. Wtedy unikniemy ewentualnych dwuznaczności...

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Zapytam przedstawicieli Biura Legislacyjnego, ponieważ już przyjęliśmy tę uchwałę.

Jeśli jednak jest taka wola Komisji, to możemy do tego wrócić – czy jest wola Komisji, żebyśmy wrócili jeszcze do kwestii tytułu?

Nie ma sprzeciwu.

Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia – zgodnie z uzasadnieniem, myślę, że w znacznej mierze słusznym, pana posła Dariusza Piontkowskiego – tytułu z druku nr 2310? Czy tak?

Poseł Anna Sobecka (PiS):

Nie, 2309 – „...w 50. rocznicę Marca'68”.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Przepraszam, 2309 – „...w 50. rocznicę Marca'68”. Czy są uwagi do tego?

Czy jest sprzeciw wobec przyjęcia tego tytułu?

Nie ma, czyli Komisja ostatecznie przyjęła tytuł z druku nr 2309 – „...w 50. rocznicę Marca '68”.

Jeszcze raz, w takim razie, zapytam, czy jest sprzeciw wobec przyjęcia uchwały z poprawionym tytułem?

Nie ma, uchwała została przyjęta.

Pozostaje nam ustalenie posła sprawozdawcy. Proponuję, aby nim był pan poseł, przewodniczący Piotr Babinetz. Czy są inne propozycje?

Poseł Anna Sobecka (PiS):

Nie ma.

Przewodnicząca poseł Elżbieta Kruk (PiS):

Czy pan poseł się zgadza?

Jakoś się zgodził.

W takim razie, posłem sprawozdawcą będzie pan poseł Piotr Babinetz.

Zakończyliśmy prace nad uchwałą, dziękuję państwu bardzo za pracę nad nią.

Zamykam posiedzenie Komisji.